

Bir «Üçüncü Yol» Arayışı Üzerine - II -

Tahliller ile ulaşılmak istenen politik hedef arasında doğrudan bir bağ vardır. Bu ilişkide belirleyici olan politik hedefdir. Çünkü politik hedefin tesbiti önce gelir ve tahlil, bu hedefi gerçekleştirebilecek öğelerin, mevcut durum içindeki konumunu açığa çıkarmak için yapılır. Böyle bir inceleme, tesbit edilen hedefin gerçekleşmesi için gerekli koşulların olmadığı sonucunu verebilir. Veya bu koşulların oluşması için yapılacak ön çalışmaların neler olabileceğine ışık tutar. Yapılan tahlil, ne yapacağımızı değil, yapacağımız şeyin, yani politik hedefimizin ne ölçüde gerçekleşebileceğini gösterir.

Bu bakımdan **tahlilin ölçüleri politik hedef tarafından belirlenir**. Eğer, politik hedef, tarihsel gelişimin nesnel yasalarının kaçınılmazlığını gösterdiği bir hedef ise, bu hedefin gerçekleştirilmesi için yürütülecek çalışmanın, mevcut durum içinde neler olabileceği, aynı bilimsel-nesnel ölçülere göre yapılan tahlilde açığa çıkar.

Öyleyse bir tahlili, yerine oturtmak için onun politik hedefini incelemek ilk adımdır. Eğer bu politik hedef, soyut veya bulanık sözlerle ifade edilmişse, o zaman, tahlil'in ölçüleri üzerinde yapacağımız inceleme, bize politik hedef hakkında aydınlatıcı bilgi verir.

Politik hedefin belirleyiciliği bununla kalmaz. O, aynı zamanda mevcut durumun genel tanımını yaparken veya ele alınan konunun temel öğelerini tesbit ederken de başlıca etkindir. Bunun içindir ki, tahlil öncesinde yapılan durum değerlendirmelerinde öne sürülen varsayımlar veya ön kabuller ile mevcut öğelerin temel alınan yanları ve aralarındaki çeşitli ilişkilerden ön planda sunulanları, anlamlı bir bütünlük içerisindedir. Bu bütünlüğe anlamını veren şey ise politik hedefin ölçülerine uyarlı oluşudur. Çünkü ancak böylece hedefin gerçekleşmesi imkânı gösterilebilir veya böyle bir kanı uyandırılabilir.

Politik hedefi böyle vurgulamamız neden-siz değildir. Çünkü politik hedef, onu gerçekleştirmeye çalışanların dünya görüşünün en damıtılmış ifadesidir. Bu bakımdan politik hedefin ne olduğunu tesbite yönelik çaba, bu politik hedefin simgelediği dünya ve toplum görüşüne ulaştırır bizi.

Bunun içindir ki, incelememizin ilk bölümü açıkça belirtilmemiş politik hedefin tesbitine yö-

neldi. Geçerken işaret edelim ki, bu belirsizlik raslansal değildir.

ÇKP ve Aydınlik'ın politik hedefini tesbite çalışırken; varsayımlar, tahlil ölçüleri ve önerilen politikanın temel öğeleri arasındaki tutarlılığı sağlayan şeyin ne olduğunu ve niteliğini açığa çıkarmamız gerekiyordu. Biraz önce, bunların hepsi ile politik hedef arasında içsel bir bağ olduğunu belirtmiştik. Öyleyse varsayımların incelenmesinden çok, bu varsayımlara dayalı tezler ve ön kabul halinde saklı tarih inancı arasındaki ilişkiyi kurmak gerekiyordu. Ancak bu yapılırsa, tezleri, tahlili ve politikayı öne süren anlayış açığa çıkarılabilirdi. O zaman bu anlayışın dünya görüşüne uygun politik hedefini, Marksist - Leninist politik hedef ile ilişkisini, ayırımını görebilirdik.

ÇKP ve Aydınlik'ın politik hedefi, incelememizin ilk bölümünün sonunda genel hatlarıyla gösterilmişti.

Burada gördüğümüz **ülkeler toplamı** olan bir dünya idi. Bu ülkeler, «kendisi», «bağımsız» askerî, politik ve ekonomik «güç»lerine titizlikle sahip çıkan ve «müdahale» olarak nitelenebilecek her tür dış etkiye karşı hassas birimlerdir.

Kuşkusuz bu tablo açık açık sergilenmemektedir. Çünkü «tamamen Marksist» olduğunu öne süren bir anlayış, şu yukardaki «dünya»yı amaçladığını hiçbir zaman söyleyemez. Ancak, şu son yıllarda ilginç örneklerini gördüğümüz ÇKP'nin dış politikası ve bu süre içinde yayınlanan her belge, şu yukarda amaçladığını söylediğimiz dünyayı oluşturan ülkelerin nitelikleri olarak yazılan, «bağımsızlığı», «kendi gücüne güvenme»yi vs. mutlak değerler derecesine yükselten bir anlayışı apaçık gösteriyordu.

Belki açıkça formüle edilmedi bu «dünya anlayışı». Ama Marksizm'in dünya anlayışından yani nasıl bir dünya amaçladığından hiç bahsedilmeyişi neden?

Bu konuda sorular çoğaltılabilir. Fakat bizim cevabını arayacağımız sorun başkadır.

ÇKP'nin «dünya» anlayışı nasıl bir «toplum» anlayışı ile uyarlıdır? Eğer dünya ülkelerinin toplumsal yapı, sistem farklarını dikkate almayarak, ülkeler arasında «baskı ve hegemonya»yı reddeden, «müdahale»ye karşı hassas, «kendisi» bağımsız güçlerini korumalarına saygı gösteren bu anlayışı, mevcut sınıflı toplum yapılarına uygularsak, bunun, sınıf farklarına saygılı, tam bir

«küçük mülk sahibi anlayışı»nı temsil ettiğini rahatça söyleyebiliriz.

Bu sonuç o kadar dolaysızca elde edilir ki, itiraz gereksizdir.

Eğer ortada Çin Halk Cumhuriyeti'nin 30. yılı yaklaşan deneyi olmasaydı, şu yukarıda elde ettiğimiz sonuç, ÇKP'yi «sosyalist» saymamamıza fazlasıyla yeterli olurdu.

Çin Halk Cumhuriyeti'nde, hâlâ varlığını sürdüren, orta ve küçük mülk sahiplerinin oluşu da bunu desteklerdi. O zaman bir «küçük burjuvalar ülkesi» olarak niteleyebileceğimiz Çin Halk Cumhuriyeti'nin tek siyasi partisinin, kendi ülkesinin iç yapısına uyarlı bir dış dünya istediğini söylemek de zor olmazdı.

Fakat biz çok daha önceden Çin Halk Cumhuriyeti'nde **sosyalist üretim ilişkilerinin** egemen olduğunu söylemiştik ve şimdi de şu yukarıda Marksizm-dışı olarak nitelediğimiz «dünya» anlayışına rağmen bu sözlerimizi değiştirmiyoruz.

O zaman, yazımızın başında «politik hedef» konusunda söylediklerimizle çelişen bir yere gelmiş olmuyor muyuz? Bu durumda dış dünya ile ilgili politik hedefin, Marksizm-dışı olarak nitelediğimiz görüş sahiplerinin, iç politik hedeflerinin Marksizm'le uyum sağlandığını söylemiş olmaz mıyız? Dış ve iç politik hedef ayrımı ve farklılığını reddettiğimize göre, bu apaçık çelişkiyi kabul etmememiz gerekir.

Sorunu tümüyle aydınlatmasa bile şunları belirtmekte yarar vardır.

Yukarıda, Çin Halk Cumhuriyeti'nde **sosyalist üretim ilişkilerinin** egemen olduğunu söyledik, ki doğrudur. Ama yalnızca üretim ilişkilerine özgü olduğunu söylediğimiz bu «sosyalist» nitelik, bu kapsamıyla Marksistlerin «iç» politik hedefinin tümü değildir. Bu, yalnızca üretim ilişkilerinin tüm toplumsal ilişkilerin önemli bir parçasını, yani ancak bir parçasını oluşturmasından dolayı değildir. Bunun da ötesinde, sosyalizmin bir «üretim biçimi» değil, bir «toplum biçimi» olan temel, ayırdedici özelliğinden ötürüdür. Üretim ilişkilerinin hukuki ifadesi olan mülkiyet ilişkilerinin bireysel, özel olmaktan çıkarılması ve bunun, üretim alanında egemen hale gelmesi, **sosyalizm yolunda çok önemli bir adımın** atıldığını gösterir ancak.

Kaldı ki yalnızca bir ortak mülkiyet talebiyle sınırlı siyasal hareketlerin görüldüğü tarihte, bu tip hareketlere ve onların bu sınırlı programına «sosyalist», «komünist» adı verildiği görülür. Marksizm'in tanımladığı sosyalizm ile bu «sosyalizm»ler arasında yalnızca bir zaman ve ortam farkı değil, son derece köklü bir içerik farkı vardır.

Bu açıklamalarımıza dayanarak, ÇKP'nin 30 yıllık sosyalizme geçiş deneyini, şu yukarıda Marksizm öncesi olarak belirttiğimiz «sosyalizm»lerle eş sayıp, kendi beyanlarımızdaki çelişkiyi gidermiş olabiliriz. Ama sorun, böyle benzetmelerin çekiciliğine, **hemen** kapılmamızı engelleyecek kadar çok yönlüdür ve olayın kendisi, a-

çıklanması ve anlaşılması mutlak gerekli bir tarihi sürecin ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Her ne kadar bugün ÇKP'nin iç politik hedefinin, şu yukarıdaki tarihi «komünist» anlayışla uyarlı bir duruma geldiğini söylemek için birçok kanıt varsa da, bizim için önemli olan **bu hale geliş** açıklama-
dır.

O halde gerçekten ortada çelişik bir durum vardır. ÇKP, bir yandan ülke içinde **sosyalist üretim ilişkilerini** geliştirmeye çalışmakta, ama dünya politikasında özellikle son 5-6 yıldır **daha** açıkça görülen bir «sağ» çizgi izlemektedir. ÇKP'nin dünya politikası «sağ»dır, çünkü hiçbir Marksist, uluslararası ilişkilerin «millî», «bağımsız» vs. gibi değer ölçülerine göre ele alınmasını savunamaz. Bu öylesine temel bir kuraldır ki, eğer ortada ÇKP'nin iddia ettiği gibi «baskı ve hegemonya» uygulayan birileri varsa bile değişmez. Çünkü böyle bir uygulamaya karşı Marksistler, ulusların, **aralarındaki tüm engelleri kaldırarak birlikte karşı koymalarını** önerir ve bunun **iç ve dış koşullarını** yaratmaya çalışır.

Dış karşı tavırda giderek belirginleşen bu sağ çizgi, aklı ÇKP tezlerinin ilginç bir özelliğini getirmektedir.

Dikkat edilirse, bizim incelememizde de ele alınan, ÇKP tezlerinin doğrudan doğruya ülke içindeki sosyalist kuruluşun sorunlarına ilişkin bir yanı yoktur. Nitekim şöyle bir sıralarsak, «SSCB'nin sosyal emperyalist-faşist» olduğunu ileri süren tez, böyle bir oluşumu, SSCB içinde güçlü bir karşı-devrim olayı ile değil, Komünist Parti içinde olup biten bir iktidar gasbı olayı ile açıklıyor. ÇKP, SSCB'nin bu «değişimi» ile birlikte aynı türden «olay»ların Doğu Avrupa ülkelerinde de meydana geldiğini ileri sürmektedir. Kendi ülkesinin «proleter diktatörlüğünde ısrar ederek» değişmeden kaldığı bir dönem içinde «sosyalist kamp» böylece dağılıyor. Ama Çin Halk Cumhuriyeti dışındaki dünyanın değişmesi — ki ÇKP bunu «altüst olma» olayı ile tanımlıyor — bununla kalmıyor; «kapitalist kamp» da bölünüyor.

ÇKP tezleri, «dağılma» ve «bölünme» olarak nitelediği bu kendi dışındaki dünyada olup bitenleri «açıklamak» için oluşturulmuştur. Özellikle SBKP ve diğer sosyalist ülkelerin «değişimi» üzerine ileri sürdüğü «geriye dönüş» ile ilgili tezler, hemen hemen tüm ÇKP tezlerinin odağındadır. Zaten bizim incelememiz de, hep bu tezler ile tezlerin arka planını oluşturan ön kabuller, varsayımlar üzerine oldu.

O halde ÇKP'nin 1970'lere kadar pek görülmeyen bu tezlerinde tesbit ettiğimiz Marksizm-dışı anlayış, tezlerin oluşturulmasına neden olarak ileri sürülen olaylarla, yani Çin Halk Cumhuriyeti dışındaki olaylarla sıkı sıkıya bağlantılıdır.

Bu tesbitlerimizi, ÇKP ile SBKP arasındaki tartışma ve çatışma konusunda vardığımız bir yargı ile birleştirebiliriz. Bu konuyu incelerken, ÇKP görüşlerinin SBKP'nin görüş ve politikalarına **tepkî**'den kaynaklandığını söylemiştik. Bu

Birikim 12/20

noktada bir adım daha ileri gidip, şöyle bir varsayım oluşturabiliriz: **ÇKP'nin görüşlerine özgünlüğünü** — ki bu özgünlük Marksist anlayıştan ayrıma tekabül etmektedir — **veren, onun «dış»a bakışıdır.** Başka bir deyişle, ÇKP'nin dış'a bakışı, kendi dışındaki olaylara tâbi olarak veya dış'ındakilerle ilişkilerinin durumuna uyarlı olarak değişmekte ve bu değişim, iç'e yansımakta, böylece de iç'deki değişimleri belirlemektedir.

Fakat burada anlatılan işleyiş edilgen bir yapıya ait değildir. Bu bakımdan dışın belirleyiciliği, içte ona zıt bir tepki oluşturmak biçimindedir.

Yukarıda özetlediğimiz ve hayli soyut terimlerle ifade ettiğimiz işleyiş, tepkici bir siyasal görüşün evrimini anlatır. Burada geçen iç ve dış gibi sözcüklerin sınırlı bir anlatım gücü olduğu açıktır.

Ancak ele aldığımız konu açısından bu sınırlı ve soyut modele ihtiyacımız vardır. Çünkü araştırmalarımızda, ÇKP'nin iç politikasında «sol», dış «dünya» politikasında «sağ» bir çizgi izlemesinin yarattığı çelişkili durumun kaynaklarına inmek ve bu duruma aydınlatıcı bir cevap bulmak zorundayız.

Bu cevap, aynı zamanda Marksizm ile Marksizm - dışının garip bir birliktelik, adeta bir alan bölüşmesi yapmışlar gibi bir ilişki sürdürdüklerini gördüğümüz toplam ÇKP ideolojisinin bu durumunu da açıklamalıdır.

Yukarıda oluşturduğumuz varsayım modeli temel alıyoruz. Bu model, dış'ın belirleyiciliğini öngördüğü için konuya yaklaşımımız bu yönden olacaktır.

ÇKP GÖRÜŞLERİNDEKİ EVRİMİN EVRENSEL ARKA PLANI

İncelememizin ilk bölümünün başlangıcında ÇKP ideolojisindeki değişim noktalarını işaret etmiş ve bu değişimi ÇKP'nin, SSCB'ni nitelendirmeye kullandığı sözlerde izlemiştik.

Orada açıklamadığımız şey, bu değişimi yaratan etkenlerdi. Daha doğrusu, başta SSCB olmak üzere tüm dünyayı giderek daha değişik bir gözle görmeye başlayan ÇKP'yi buna «zorlayan» temel olguları belirtmemiştik.

ÇKP ideolojisindeki bu değişimin her değişim olayında olduğu gibi bir iç nedeni, yani **değişim olayının başlangıç öncesindeki ideolojisinin unsurları arasındaki ilişkiden kaynaklanan iç koşulları** vardır; bir de bu iç koşulları **bir yöne** doğru değiştiren dış etkenler.

ÇKP ideolojisi, özgün çizgilerini uzun bir devrimci süreç içinde kazandı. Ve Çin Halk Cumhuriyeti'nde sosyalizmin inşası görevine, bu denenmiş ve doğruluğu görülmüş ideolojinin ışığında başlandı. Bu andan, ÇKP görüşlerinde ilk köklü değişimleri gördüğümüzü belirttiğimiz 1965'e kadar, Çin Halk Cumhuriyeti içinde, bu değişimlerin nedeni olabilecek olayların cereyan etmediğini biliyoruz. Yani bu süre içinde ülke-

de karşılaşılan sorunların niteliği ile ideolojideki değişimler arasında doğrudan bir bağ yoktur. O halde değişimin etkeni **dış**'dadır.

İdeolojik «üstü yapı»da başlayarak daha derinlere doğru giden bir değişim sürecinin başlangıç anını, ÇKP ile SBKP arasında ilk açık tartışmaların başladığı 1960 sonrası olarak alıyoruz. Bundan önceki dönem **yalnızca tartışmanın** nedenlerini hazırlayan evre olarak gözönüne alınabilir.

I. ANTI-REVİZYONİZM

ÇKP'nin SBKP'ne karşı ilk açık eleştirilerinin teması, o ana kadar uluslararası Komünist hareketin önder partisi olarak kabul edilen SBKP'nin, temsil ettiği harekete dikte ettirmek istediği **dünya politikası** idi. SBKP'nin «yumuşama» ve «barış içinde geçiş» tezlerine, klasik Marksizm - Leninizm adına ÇKP karşı çıktı. Tartışmanın bir diğer «yan» konusu ise Yugoslav revizyonizmine karşı tavır sorunudur. SBKP'nin Yugoslavya'yı da sosyalist ülkeler arasına almak için önerdiği, uyguladığı «taviz» politikası, ÇKP tarafından bu ülkenin «dönek» ve «sosyalizm dışı» olduğu öne sürülerek eleştirildi. «Geriye dönüş» üzerine yapılan ilk ÇKP yorumlarını bu esnada görüyoruz.

Tartışmalar «sosyalizm içinde» ele alınarak ve uluslararası Marksist platformda — resmî Komünist Partileri tarafından temsil edilen platformda — cereyan etti. Giderek ilk tema daha geniş boyutlar kazandı ve sonunda SBKP'nin «revizyonizm»i de tartışma temalarından biri ve başlıcası haline geldi.

Tartışma temasını genişleten ÇKP'dir. «Sektör» olarak suçlanmakta, ama klasik Marksizm - Leninizm'i temsil ettiği yolundaki genel yargıdan da hız alarak karşısındakilere giderek artan şiddetle hücum etmektedir.

Ancak tartışmaların bu ilk dönemi biterken görülen şudur ki, ÇKP uluslararası Marksist platformda yalnız gibidir. Bir tek Arnavutluk Komünist Partisi (A.E.P.) yanındadır ve birkaç «tarafsız» Komünist Partisi dışında, başta Doğu Avrupa ülkelerinin Komünist Partileri olmak üzere, tüm Avrupa Komünist Partileri ÇKP'ne karşı tavır almışlardır. Onların yanında diğer ülke Komünist Partileri de ÇKP yanlısı değildirler.

Zaten tartışmaların ilk anında SSCB'deki toplumsal yapı konusunda güçlü endişeleri olan ÇKP, bu ülkenin ve yandaşı sosyalist ülkelerin «revizyonist» olduklarını, yani bir ölçüde «geriye dönüş» yaptıklarını kabul eder durumdadır.

ÇKP'nin uluslararası Komünist Partiler platformunda bu «yenilgi»si bir diğer «yenilgi» ile de tamamlanır: ÇKP'nin Marksizm - Leninizm'in klasik tezleri adına yürüttüğü mücadele, yalnız resmî Komünist Parti yönetici kadrolarınca değil, tartışmayı izleyen, bu partiler etrafındaki geniş kitleler ve hele işçi sınıfı tarafından da onaylanmamış, güçlü bir destek bulamamıştır. Özellikle Avrupa için sözkonusu olan bu durumu de-

Birikim 12/21

ğerlendiren ÇKP, Avrupa proletaryasının içinde yaşadığı «refah hali» dolayısıyla —Lenin'in kullandığı bir deyimle ifade edersek— «bozulduğunu» ciddiyetle düşünmüş ve buna infial duymuş olmalıdır. Açıkça hiçbir zaman söylememiş olmakla birlikte, bu evreden sonraki ÇKP tezlerinde bir ön kabul halinde yer alan bu değerlendirmenin önemli etkisini bundan böyle hep göreceğiz.*

Bu ilk evre sona erdiğinde, ÇKP, o zamanki başlıca çerçevesi, «dünyası» olan «sosyalist kamp —dünya—»'nün bir sağ sapma içinde olduğuna karar vermiştir. Bu «dünya»ya karşı tepki, kendini «Kültür Devrimi» olayıyla duyurdu.

ÇKP'nin kendi dünyasında, yani sosyalist ülkeler ve Komünist Partiler platformunda gördüğü tüm aksaklıklara ve bunların ideolojik ifadesi olan revizyonizme karşı —çözüm değil— tepkisi, hem toplumsal-ekonomik hem de ideolojik düzeyde aksaklık olarak gördüğü biçimlere zıt biçimler almak oldu. Böylece ücret farkları ve refah eğilimlerine karşı, bunları en aza indirgeyen tedbirleri; apolitik yığınlar yerine «politik seferberliğe» teşvik edilen kitleleri; klasik parti hiyerarşisi yerine bu hiyerarşinin yeniden kurulmasının hedef olarak gösterildiği Kültür Devrimi'nin bu süreci içinde, SBKP yanlısı ve «revizyonist» olarak nitelenen Liu Şao Şi ekibi de tasfiye edildi.

II. «MAKSİZM-LENİNİZM VE MAO ZE DUNG DÜŞÜNÇESİ»

Tepki, bulunulan yerden daha değişik ve etkinin zıt yönünde bir yere varmak demektir.

Böylesine bir oluşumda tepkinin boyutu ilk etkiden fazla olur. Buna basit bir örnek, tartışmanın kavgaya dönüşmesi sürecidir. Burada hafif itirazlarla başlayan ağız dalaşı, karşılıklı yükselen seslerle bir gürültüye döner ilkin ve sonra ilk hafif vuruş karşılığında daha sert bir vuruşu getirir ve böyle yükselerek büyür olay.

Buna benzer bir oluşumu, ÇKP tepkisinin biçimleniş süreci olan Kültür Devrimi içinde görüyoruz. Örneğin; «Devrim» başlarken «revizyonist» olan SBKP, sona ererken «sosyal emperyalist» olmuştur!

Fakat biliyoruz ki, ÇKP'nin tepkisi yalnızca SBKP'ne karşı değildi. Tepkinin en önemli unsuru SBKP olmakla birlikte, özellikle Batı Avrupa Komünist Partilerinin aynı yönde tavrının ÇKP ideolojisine etkisi, daha belirgin bir biçim kazandı.

Nitekim, «Marksizm - Leninizm ve Mao Ze Dung düşüncesi» olarak ilân edilen ÇKP ideolojisi, ilk kez bu denli bir yaygınlıkla ön plana ge-

* Kuşkusuz aynı ön kabul SBKP içinde sözkonusudur. O ve onun izindeki Avrupa partileri bu ön kabule boyun eğerek ve bunu dolayısıyla ifade eden strateji ve taktiklerindeki ayarlamalara aktararak yapıyorlar. ÇKP ise bu «ön kabulü» kendi tepkici yaklaşımı içinde bir yere oturtuyor.

tirildi. Ve daha bu ideolojinin unsurları açıklıkla belirtilmeden, «halk savaşı» sloganı ile birlikte «dünya kırlarının dünya şehirlerini kuşatması» şeklinde formüle edilen Çin Devrim pratiğinin, dünya devrimi pratiği olarak yüceltildiği genel strateji açıklandı. Bizi şu anda ilgilendiren bu stratejinin gizli ön kabulüdür. Bu, dünya şehirlerinin, yani Avrupa ve Amerika'nın, kurtarılacak halde olduğu, yani buradaki işçi sınıfının devrim yapamayacağı varsayımdır.

ÇKP, 1960-65 tartışmaları içinde kendi ideolojisi ile değil, genel Marksizm-Leninizm teorisi ile bulundu; kendi devrim ve sosyalizmin kurulması deneyi içinde oluşmuş ideolojisi bu tartışmalarda hiç konu edilmedi.

Çünkü tartışmaların geçtiği alan Marksizm-Leninizm'in ortak teori olarak kabul edildiği alandır. Burada, teoriden kaynaklanmakla beraber, teorinin, herhangi bir ülkenin özel koşullarına uygulanmasından edinilen deneyleri veya bu özel koşullara uygulanma biçimlerini de barındıran ideolojilerin yeri yoktur veya pek azdır.

Ancak «teori»nin değil, ideolojilerin sözkonusu olduğu alanlar vardır. Ve böyle alanlar, 1965'in dünyasında tarihi olarak yoğun bir hareketliliğe sahne olan emperyalist sistemin sömürge ve yarı sömürge ülkelerinden meydana gelmektedir. Bu ülkeler, uyumlu yapılarını kurmuş sosyalist ülkelerin ve refah içinde olduğundan dolayı görece sakin emperyalist metropollerin aksine; kurtuluşu amaçlayan çeşitli siyasal akımları ile canlı bir arayış içindedirler. Ayrıca 1961 sonrasında dolaylı biçimler altında sürmeye başlayan sistemler arası savaşın kaydırıldığı alanlar olarak, daha da hareketlenmişlerdir.

ÇKP'nin artık Marksizm-Leninizm'in savunucusu olarak değil de, kendi «devrim modeli»ne dayalı olan ideolojisiyle ortaya çıkışı, «yalnız» kaldığı uluslararası Marksist platformun dışında, buna ek bir alan arayışının da sonucudur. O, Marksist platformda sürdürdüğü mücadelenin, bu platform içindeki revizyonist, dolayısıyla devrimci özden yoksun partilere dayanılarak, onlarla birlikte verilemeyeceğine inanmıştır. Aynı dönemde, bu «hareketsiz» alanın dışında doğmuş ve gelişen devrimci hareketlerin kaynaştığı sömürge ve yarı sömürgeler alanı, ÇKP için yeni ittifakların kurulacağı alan olarak elbette seçilecekti.

Zafer kazanmış olmanın güçlü desteğiyle sunulan ÇKP modeli, bu yeni alanında, hem kendine eş bir hareketi geliştirmeye çalışan ülke devrimcilerine, hem de henüz arayış halinde olanlara bir mihrak ödevi görebilirdi.

ÇKP'nin bu yeni alana **daha fazla** ağırlık vermesini gerektiren diğer bir etken daha vardır. Bu alan içindeki ülkelerde kurulu K.P. leri —1960 öncesinden beri kurtuluş mücadelesi veren ülke partileri hariç—* kendi halklarının, anti-emperyalizm olarak ifade edilen, siyasal-toplumsal ta-

* Bu partilerin hepsi Çin-Sovyet çatışmasında «tarafsız» kaldılar.

leplerini, toparlayamamış ve muhalefet hareketlerinde önder duruma gelememişlerdi. Hemen hepsi SBKP paralelinde olan bu partilerin «reformist» tavırlarına tepki duyan o ülke devrimcileri, bu durumdan ötürü SBKP'ye karşı da belli bir uzaklık içindedirler. Bu bakımdan sömürge ve yarı sömürge ülkelerdeki devrimci hareketlerin bir çoğu şu iki özellikleri ile ÇKP'ye yakındırlar: 1)Emperyalizme karşı olmak, 2) SBKP'ye veya onun paralelindeki partilere belli bir uzaklık.

ÇKP'nin, dünya Marksist hareketinin devrimci mihrakı olmak gibi bir misyona sahip çıkan önceki tavırlarını biliyoruz. Bu bakımdan, uluslararası Marksist harekete yeniden devrimci bir kimlik kazandırabilecek güçleri barındırır olarak değerlendirdiği **yeni alanına**, daha fazla ağırlık ve önem verdi. Bu alan ise «sovyetik devrim modeli»yle somutlaşan klasik Marksizm-Leninizm teorisinin dar yorumu olan, SBKP ideolojisine tepki bir ideolojinin, daha fazla ilgi çekeceği umulan bir alandır. Bunun içindir ki, 1965 sonrası yıllarda, kendi «devrim modeli» eşliğinde, ÇKP'nin ideolojisini ön plâna çıkardığını görüyoruz. «Marksizm-Leninizm ve Mao Ze Dung düşüncesi»nin; «devrim modeli»nden kaynaklanan olağanüstü zorlanmış yorumlarla evrensel bir boyut alması, bundan ötürüdür.

Böylece dünya Marksist hareketinin tarihinde ilk defa ve bu denli yaygın bir biçimde, «sosyalizmi kuracak temel sınıf» —ki sonraları sınıf sözcüğü yerine «güç» sözcüğü kullanılır oldu ve bu ÇKP'nin önyak olduğu bir değişiklikler — sorunu tartışma konusu oldu.

O tarihe kadar Marksist hareket içinde «yöntem» değişiklikleri biçiminde meydana gelen tartışmaların tümüyle dışında bir nitelik gösteren bu olay ile birlikte, sosyalizm ve işçi sınıfı ilişkisi, bu hiçbir zaman kuşku duyulmayan temel bağ üzerinde, kuşkular açığa çıkmış oluyordu.

Yeni doğan bu durumu daha genişçe anlamalı.

Bu tarihten önce sosyalizmi gerçekleştirecek temel sınıfın işçi sınıfı olduğu açık ve tartışılmaz bir gerçek durumundadır. Sosyalizm mücadelesi içinde işçi sınıfı, diğer sınıflarla bu mücadelenin çeşitli evreleri için **ittifaklar** kurabilir, ama bu ittifakların belirleyici ve temel sınıfı olarak alınır. Tartışmalar, ya hangi sınıf ve tabaka ile ittifak kurulması gerektiği sorunu yüzünden çıkar, ya da işçi sınıfının tek başına veya müttefikleriyle hangi yöntemle (ayaklanma veya sosyal reform veya parlamenter yol ile) iktidarı ele geçirmesi gerektiği üzerine olurdu. En çıplak biçimiyle ayrılıklar böyle tanımlanabilir.

(Kuşkusuz bu ayrılıklar, yalnızca yöntemle sınırlı değildir. Bu tabiri sırf bir karşılaştırma kolaylığı olsun diye kullanıyoruz. Yani o zaman sınıf olarak yalnız işçi sınıfının üzerindeydi tartışma.)

Oysa şimdi sorun, bir yöntem sorunu değildir. Sosyalizm ile işçi sınıfı arasındaki doğrudan ilişkinin mutlak olup olmadığı konusundadır. ÇKP'nin «kır-şehir» temeli üzerine geliştirdiği «dev-

rim modeli» tezi, «Köylü sınıfları temel-işçi sınıfı önder güç» biçimindeki formülasyonların örtüleri altında, aslında yukardaki temel ilişkiyi mutlak kabul etmeyen bir anlayışı gizlemek istemektedir. Sonraları «fili ve ideolojik önderlik» ayrımlarının da yapıldığı bu tartışmalar içinde, açıkça söylenmeyen, ama söylenilmediği için de tartışmaların öznel boyutunu artıran sorun, gelişmiş, «refah içinde kapitalist bir ülkede, işçi sınıfının devrimci niteliğinin ne olduğu» sorunuuydu.

«Devrimde devrim» tanımının oldukça açık şekilde anlattığı şey; bugüne kadar işçi sınıfını vazgeçilmez temel güç sayan ve tüm taktiklerini bu sınıfın durumuna göre tesbit eden tek «model» in, bu genel «devrim» anlayışının kendisinde köklü bir değişim yapmak **istediğini** ifade ediyordu. İşçi sınıfının yalnızca bir «güç» olarak değil, konumu, eylem alışkanlıkları ve sınıf olarak sahip bulunduğu diğer özelliklerle belirlenen «klasik model»in, bu temel sınıfsal özü değiştirildiğinde, ortaya çıkan yeni «model»ler, yalnızca değişik «güç»lere dayanan «model»ler değil, temel aldığı sınıfların konum, alışkanlık ve eylem biçimlerini de özümlemiş «model»ler olur artık. Yani yalnızca «güç» kaynağı değişmiş olmaz, içerik te değişir.

Bu içerik değişimi sorunu, son derece önemlidir. Çünkü «klasik model», yani Sovyetik veya Leninist devrim «modeli» **temel aldığı sınıfın**, sosyalizmin **yönetici sınıfı olacağı** esprisi üzerinde, bu sınıfın, bu espriye uyarlı **bilinç ve politik deneyle yüklü** olmasını ön koşul sayar. Yani bu sınıfın yalnızca ekonomik koşullarının dayanılmaz oluşundan kalkan ve kendisini bir isyan hareketi olarak, **fizik bir güç olarak** harekete geçmeye zorlayan koşulları, sosyalizm için yeter neden kabul etmez. İşçi sınıfının subjektif koşulları olarak kabul edilen şey, yalnızca bu sınıfın toplu bir güç olarak varlığını değil, yönetici bir sınıf olacak kadar bilinçli olmasını da içerir.

Oysa yeni modeller, temel aldığı sınıfların ekonomik yoksullukla belirlenen durumlarına duyduğu tepkiden ve bu durumlarını kendi fizik gücüyle değiştirmesi esprisinden hareket eder. Bunun içindir ki, bu fizik olarak temel olan güçlere önder olacak bir bilinçli, politik deney sahibi kadro gerekir. Temel ve önder güç ayrımının kökeni buradadır. Temel gücün bir isyan bilincine sahip olması yeterlidir veya o, **isyan etmenin bilincine**, öncü eylemlerin etkisi ile getirilir.

Toparlarsak; yeni modellerin klasik sosyalist devrim anlayışında yaptıkları değişiklik, yalnızca basit bir «güç» değişikliği değildir. Yani sorunun özü, «işçi sınıfı mı yoksa köylü sınıfı mı temel olacak» tartışması değildir. Asıl değişiklik, temel alınan sınıfın politik, yönetici işlevinin artık kabul edilir olmamasıdır. Temel sınıf, bir «güç» tür artık, «askeri» önemi olan, fizik bir etkinlik ve bu niteliğiyle ele alınır, değerlendirilir.

ÇKP ideolojisindeki değişimin bu ilk evresi, aşağıdaki sonuçlarla tanımlanır:

1) ÇKP ideolojisinin **kendi deneylerinden**

kaynaklanan özellikleri, temel belirleyici özellik haline gelmiştir. Bu temel hale gelen özellik, sosyalizm ile işçi sınıfı arasındaki doğrudan ilişkiyi sarsan ve temel sınıfı bir fizik güç seviyesine indirgeyen yorumun geçerli hale gelmesidir.

2) Bu yorum, Marksist - Leninist devrim anlayışına, Marksizm-dışı (öncesi) «sosyalizm»lerin devrim düşüncesini kaçınılmaz olarak davet eder.

3) Bunun sonucu, bu iki farklı düşünce sisteminin «eklektik bir karışımı, bunların geçici bir sentezi olan «Marksizm - Leninizm ve Mao Ze Dung düşüncesi» oluşur. Bu ideolojinin eklektik karakteri, «temel ve önder güç» ayrımlarında ve «fiili-ideolojik önderlik» tezlerinde yansır.

III. DEĞİŞİMİN HIZLANMASI

1970'e gelirken SSCB'nin «sosyal emperyalist» olduğu yolundaki iddialar duyulur olmaya başlandı.*

Önceleri revizyonizm nitelemesinin doğal bir uzantısı olarak, bir suçlama motifi gibi değerlendirilen bu sözler, giderek ana iddia halini aldı. Çünkü tartışmaların bu evresine kadar kullanılan 1. Dünya Savaşı öncesinin terminolojisinde «sosyal emperyalist» tanımı, ayrı bir sapmanın adı olarak değil, revizyonizm'in belli bir olayda aldığı tavrı dolayısıyla —hükümetlerin savaş politikasını destekledikleri için— söylenmişti. Yani «sapma»nın bir alandaki uygulaması için kullanılmıştı.**

Oysa ÇKP bu sınırı zorlayarak, «sosyal emperyalizm»i, bir sapma bile değil, bir yapı değişimi olarak, yani son derece kapsamlı bir «zıddına dönüş» olayı olarak ilân etti. Çok geçmeden «faşist» sözcüğü de sosyal emperyalist tanımına eklendi.

ÇKP bu iddiasını ileri sürmekle, o güne kadar —kendisi de dahil— hiç kimsenin görmediği, farkına varamadığı bir süreci, hem de SSCB gibi bir sosyalist üsle olan alanda, emperyalist-faşist olmakla sınıra varan, son derece köklü bir

* 1969'daki ÇKP 9. Millî Kongresine sunulan Merkez Komitesi raporunda SBKP hâlâ esas olarak revizyonizm'le suçlanmaktadır.

** Revizyonizm, sınıfsal dayanağı «işçi aristokrasisi» olan bir ideolojidir ve işçi sınıfı hareketi içinde bir sapmadır. Yani son tahlilde burjuvaziye hizmet etmesine rağmen, en azından bu niteliğinin açığa çıkarılması için sosyalistlerin kendi alanı içinde ele alınarak —esas olarak ideolojik planda— mücadele edilmesi gereken bir sapmadır. Ve bunda amaç, sapmanın etkisinde kalmış kendi unsurlarımızı yeniden kazanmaktır. Fakat SSCB'nin sosyal emperyalist-faşist olduğu iddiası benzer bir yaklaşımı imkânsız kılar. İddianın kendisi —artık mücadele sözü yetersiz kalmaktadır— savaşılabilecek bir hedefi işaret etmektedir. Hedef bir ülkedir, ayrıca. Ve istenilen artık birilerini kazanmak değil, yok etmektir.

yapı değişimini kanıtlamak «iş»ini yüklenmiş oluyordu.

1975'lere kadar ÇKP'nin yapmaya uğraştığı işte buydu.

Bu tarihe kadar geçen dönem, iddia konusu hakkında, başka tip iddialara kanıt olabilecek şeylerden başka bir şey söyleyemeyen bir hareketin, bu eksikliğini, yeni tezler ve öğretiler ile kapatmağa çalışmasının olduğu kadar, böyle bir çabanın nelere yol açtığını göstermesi bakımından da ilginçtir.

Yazımızın başında ÇKP ideolojisinin «dış»dan belirlendiğini yazmıştık. 1970'e kadar izlediğimiz dönem bunu açıkça gösterdi.

1960'lı yıllarda yeniden hız kazanarak, 1965 sonrasında dünya ölçüsünde başlıca toplumsal hareketler olma niteliğini kazanan «Ulusal Kurtuluş Hareketleri» —ki, hemen hepsi sosyalistlerin öncülüğünde idi— bu niteliği kazanma dönemine girerlerken; ÇKP'nin de Marksist Partiler platformunda yalnız kalışı kesintiye uğuyordu. 1965 sonrasındaki ÇKP ideolojisinin iki egemen motifinden biri olan anti-revizyonizm, nasıl eski alanına duyduğu tepkiyi anlatıyorsa, «halk savaşı» ve «kırların şehirleri zaptı» «teori»si de yeni alanının etkisini yansıtıyordu.

1970'e doğru ÇKP, «özellikle Ulusal Kurtuluş Hareketleriyle birlikte bir devrimci ittifak oluşturup, SBKP revizyonizmine karşı mücadele etme» biçimindeki politikasının da sonuçsuz kaldığını gördü.

ÇKP'nin ikinci «yenilgi»si de bu oldu. Gerçi bu, ilki gibi «alan içinde yalnızlaşma» sonucunu getirmede, ama yine de umulan sonuç alınamadı. «Ho Şi Minh tavrı» SBKP için yeterli sayılsa bile, ÇKP için değildir.

«Teori» adına yürüttüğü ilki gibi, «ideolojisi» adına yürüttüğü bu ikincisinin de sonuçsuz kalacağını görürken; ABD'nin askerî-mali bunalımı açıkça görülmekte, emperyalist kamp içindeki yeni «güç merkezleri» ile ABD çelişkisi daha da somutlaşmakta ve bu arada emperyalizmin tüm bağımlı ülkelerinde kısmi bir bağımsızlaşma eğilimi ve kendi çıkarlarını koruma hareketi gelişmektedir.

1961'e kadarki dönem, iki sistemin doğrudan karşı karşıya gelişleri ile karakterize edilir. 1970'e kadar Ulusal Kurtuluş Hareketlerinin aslı olaylar olduğu bir dönem yaşandı. Ve bu hareketlerin zaferi ufukta gözükürken; bu kez emperyalist sistemin metropollerinde ve bağımlı ülkelerindeki hareketlilik önem kazandı.

ÇKP, özellikle SBKP'ne karşı olmakla belirlenen son 15 yıllık politik hedefini gerçekleştirmek için, bu kez de, başta bağımlı ülkeler olmak üzere, emperyalist kamp içinde ABD etkinliğinin azalmasından doğan hareketli alana yöneldi.

Yöneldiği her alanın ortak çizgisini kendi politik çizgisiyle birleştiren ÇKP, bu yeni yönelişinde aynı yolu izledi. Kendi «dışı» bir kere daha ÇKP ideolojisini belirliyordu.

Ama bu kez yöneldiği alan, ne Marksizm'dir,

ne de sosyalizmi amaçlayan Ulusal Kurtuluş Hareketlerinin devrimci alanıdır. Bu alan, öncelikle kapitalizmin kendi iç kuralları uyarınca mücadele eden ve aralarındaki çelişki, en çıplak bir çıkar çelişkisi olan birimlerin alanıdır. Bu alanın tarihi hareketliliği, sistemin temelini değil, bazı «hukuki» biçimlerini eleştiren ve bunları kendi çıkarlarına uyarlı bir işleyişe getirmek isteyenlerin hareketinden ileri gelmektedir. Bu hareketli unsurlar, belki anti-ABD'dirler, ama anti-emperyalist değildirler.

Fakat bu alan içinde, kendi hareketi için «anti-emperyalist» diyenler de vardır. Hatta bazıları sosyalist olduklarını da söylemektedirler. Bir önceki paragrafta, bu son saydıklarımızdan daha fazla, bazı «kapitalistleşmiş» bağımlı ülkelerin hareketi açıklanmıştır. Kendisine «anti-emperyalist» veya «sosyalist» diyen birçok ülke'nin anılan sözlerden ne anladıklarını görmek de yararlı olur.

IV. KENDİLİĞİNDEN «ANTI-EMPERYALİZM»

Tüm bu ülke halkları için, emperyalizm, yabancardan, dıştan ve zorlama biçimlerde gelen, yabancı bir güç'tü. Emperyalizm, bu nitelikleriyle geleneksel yapıları pervasızca dağıttı ve bu dağılmış düzenin içinde, kendi sömürü mekanizmasının çarpık kurumlarını yerleştirdi. «Anti-emperyalizm», —adından da anlaşılacağı üzere— emperyalist uygulamaların sonuçlarına duyulan tepkiden kaynaklanır. Daha önceki toplum biçimlerinin başlıca muhalefet teması olan, zulüm, soygun, istilâ ve talana karşı isyan; emperyalist uygulamaların sömürücü ve baskıcı özelliklerine duyulan tepkiyle özdeşleşir. O zaman sömürgelelere yansıyışında yeni bir üretim biçimini temsil niteliğini tâli kılan emperyalizm, geçmişin zorba, yabancı ve soyguncu güçlerine karşı oluşan bilincin benzerini doğurur. «Kendiliğinden anti-emperyalist bilinç» dediğimiz bilinç türü kısaca böyledir.

İşte bu bilinç türü, duyarlı, titiz bir milliyetçilik, bağımsızlık endişesiyle karakterize edilir. Kendi ülkesinde, kendine dönük bir ekonomik yapı peşindedir. Böylesi bir yaklaşım, sistem sorununu, teknik bir soruna indirir. Sosyalizm veya kapitalizm bu açıdan ele alınır. Bugün bağımsızlığına yeni kavuşmuş birçok ülkede «sosyalizm»in benimsenmesi ile, Mısır, Gana v.s. sosyalizmlerinin ortaya çıkışı ile gözlemlediğimiz olgu, bu «teknik seçim»in sonucudur. «Teknik seçim»in «sosyalizm»ine ise ancak «devletçilik» denilebilir.

Görülüyor ki, ÇKP'nin 1970'li yılların başından itibaren yöneldiği alan üç farklı kategori altında toparlanabilir. İlk kategoriye dahil olanlar, tekeli kapitalizm aşamasına varmış ülkelerdir. Bunlar ile ABD arasında varolan «emperyalistler arası çelişki», son 25 yılın en yüksek düzeyine ulaşmıştır. İkinci kategoriye giren ülkeler, hem kendi egemen sınıflarının siyasal-ekonomik ister-

leri, hem de sistem içinde «yeni merkez»ler oluşmasının yarattığı «çok yönlü politika» imkânları sonucu, kısmi bir bağımsızlık talebini ileri sürebilmektedirler.

Üçüncü kategori, sömürge tarihlerinde köklerini bulan, «kendiliğinden anti-emperyalizm»in, geç doğmuş bir «milliyetçiliğin» ve kendine yeterli, kendine dönük bir ekonomik işleyiş kurma arayışının egemen olduğu, yeni bağımsız, eski sömürge ülkelerden oluşur.

ÇKP'nin «temel güç» olarak politikasını üzerine oturttuğu «ülkeler», şu son iki kategoriye dahil olanlardır. İlk kategori ise —Aydınlık ve ÇKP'nin deyimleriyle— «diğer emperyalist» ülkelerdir ve bunlar da ittifak yapılacak güçler, yani «yedek güç»lerdir.

Politika, ideolojiyi de belirler. Ve bu, herhalde, herkesten çok ÇKP ideolojisi için doğrudur. Nitekim, şu anda, yönelebileceği alanların sınırına geldiğini gördüğümüz ÇKP'nin, —«dış»dan, yani yöneldiği alandan belirlenip buna göre biçim ve içerik değiştirme özelliği gösteren— ideolojisi, politikaya uyarlı olarak bir kez daha değişiyordu. Yöneldiği alanın kendince ileri sürdüğü talepleri, olduğu gibi benimseyip kendi ideolojisine kattı.

ÇKP'nin yöneldiği alanda eğer ülkelerin bir isteği varsa, bu, ülke egemen sınıflarının isteği demektir. Millet'in bir isteği varsa bu, burjuvazinin isteği demektir. Marksizm'in, «tüm isteklerin sınıfsal temeli vardır» diyen bilimsel anlayışının, binlerce defa gösterdiği gerçek budur.

Ama artık bu gerçek, ÇKP'yi ilgilendirmemektedir. Çünkü o, ülkeleri, milletleri temel alıyor artık, sınıfları değil.

Sömürge ülkelerin milliyetçiliği, «kendine yeterli», «kendine dönük» ekonomik yapılar oluşturma «istek»leri, Marksizm-dışı «istek»ler olarak; ortaklaşmacı, bireysel Komünizm anlayışının yaygın öğelerini barındıran ÇKP ideolojisinin Marksizm-dışı (öncesi) temalarıyla uyum yapabiliirdi.

Bunun yanısıra ideolojisi ve istekleri ile «Marksizm öncesi»ni bile değil düpedüz anti-Marksizm'i temsil eden unsurların değer ölçüleri, yorum biçimleri ve «dünya» anlayışları da ÇKP'ninkilerle birleşmiştir.

Bu birleşmelerin ürünü olan haldeki ÇKP ideolojisi; Marksizm ile Marksizm-dışı (öncesi) öğelerin eklektik bir karışımı olan dönemin ideolojisinden hayli farklıdır.

Çünkü şimdi bu karışıma yeni gelen unsur (anti-Marksizm), kendi karşıtını (Marksizm'i) uzaklaştırarak, Marksizm-dışı (öncesi) ile birleşmiştir.

ÇKP ideolojisinin bu hale gelme süreci içinde oluşturulan ve incelememizin ilk bölümünde ele alıp, Marksizm'le hiçbir bağının olmadığını gösterdiğimiz tezler, öğretiler ve varsayımlar bu birleşmenin somut göstergeleridir.

Ve dikkat edilirse, tüm bu yeni tezler ve öğretilerin SSCB'nin «sosyal emperyalist» oluşunu «açıklamak» işiyle doğrudan bağı vardır.

O halde, niçin ÇKP'nin 1970'den bu yana SSCB'nin «sosyal emperyalist»liğini propaganda etmekle uğraştığını anlıyoruz.

ÇKP, benimsediği «ülke» ve «millet» **isteklerinin** gerçek sahibi sınıfların, yani genel olarak egemen mülk sahibi sınıfların, doğal anti-Sovyetizm'i ile kendisinin SBKP'ne —ve SSCB'ne— tepkiden kaynaklanan politik amacını birleştirmek peşindedir. Ve bu birleşmeyi onların alanında, ideolojik-politik alanında gerçekleştirmek istemektedir.

Bunun içindir ki, SSCB'nin «sosyal emperyalist» olduğunu «açıklayan» tezlerin Marksizm-Leninizm'le ilgisi olması gerekmez. Çünkü bu tezlerin seslendiği unsurlar Marksist değildir. ÇKP kimlere sesleniyorsa onların dilini, anlayışını ve ölçülerini kullanıyor, daha doğrusu, o dile, anlayışa ve ölçülere tâbi oluyor. ÇKP'nin SSCB üzerine «kanıt»ları Marksistlerin o ağır ithamı ele almalarına bile gerek duymazken, ÇKP'nin «ülke ve millet» adına **istek** bildiren yeni müttefikleri bu «kanıt»ları «anlayış»la ve alkışla karşılar.

AYDINLIK'DA DÜNYA VE «DEVİRİM»

Şu ana kadar Marksizm-Leninizm adına yola çıkmayı amaçlayan ve uzun seferi içinde zigzaglarla dolu bir yola kapılıp, sonunda amacına ters düşen bir ideolojinin dramını izledik.

Şimdilerde Marksizm-dışı (öncesi) niteliği daha ağır basan ÇKP ideolojisinde, bu süreçten arıtılmamış Marksizm, ölü sözcükler ve bazı tarihi süsler olarak, ideolojinin asıl tezleri ve öğreti öğelerinin üzerine **asılı** durmaktadır.

Bundan dolayı, incelememize kaynaklık eden, **Aydınlık** dergisinin başyazısını okurken, insanın aklına bir Siffin Savaşı* imajı takılmaması imkânsız. Çünkü bu metinde de yer alan her cümle, her yargı, Marksizm-dışı bir anlayışı yansıtmakta, ama asıl içeriğinin tamamen dışında bir içerikle kullanılmış Marksizm-Leninizm'e özgü sözlerin perdesi altında sunulmaktadır.

Örnekler bu durumu daha da açık gösterir: ÇKP'nin basit bir izdüşümü olan **Aydınlık**, «Dünya proletaryasının», «bugünkü», «İttifaklar politikası»nı, özetle şöyle açıklıyor: «...mücadelenin **temel gücü** olan üçüncü dünyaya dayanmak suretiyle ve «...gelişmiş kapitalist ülkelerle (ikinci dünya ile) ...ittifak» edilerek, «iki süper devletin hegemonyacılığına» karşı. (**Aydınlık**, Sayı 57, s. 2)**

Dahası da var, ama hemen aklımıza şu soru geliyor: Eğer bu «proletarya» üçüncü dünya ülkelerine «dayanacak» ve ikinci dünya ülkeleri ile

ittifak edecekse, bu, «dünya»ların dışındadır. Aksi halde zaten içinde olduğu ülkelere dayanması veya yine içinde olduğu ülkelerle ittifak kurması gibi bir gariplik doğar. Ayrıca bir sınıf olan proletarya'nın bir alan olan, coğrafi bir içeriği olan «ülke» ile yanyana kullanılması ne demektir? **Aydınlık** ülke sözüyle, o ülke üzerinde yaşayanları anlatmak istiyorsa, o zaman, proletarya'nın millet veya milletler ile ilişkisinden bahsedilmiş oluyor. Millet'in içinde proletaryanın kendisi de vardır ama. Bir şeyin kendisinin de içinde olduğu bütüne dayanması, onunla ittifak etmesi olağan mantığa ne derece uyuyor acaba?

Marksizm-Leninizm'de ittifak nasıl ifade ediliyor? Örneğin: İşçi+Köylü İttifakı. İttifakın öğeleri somut ve birbiri içinde değil, birbirinden ayrı ve farklı iki şey.

İkinci bir sorun daha var: «İki süper devlet»e karşı, yani örgütlü güçlere karşı mücadele veriyoruz. O halde mücadele edenlerin de örgütleri var demektir. Mücadelenin yasası bu. Pekâlâ üçüncü veya ikinci dünya **ülkelerinin örgütleri** nedir? Ülke halkının örgütlü gücü, bu «yerle bir etmeyi» amaçlayan mücadele içinde ne olabilir? «Hegemonyaya karşı çıkmak» millî bir sorun olduğuna göre; millî bir örgüt gerekir. Bu da, yenisinin icat edilmesi gerektiği söylenmediğine göre, **devlettir**. O halde «iki süper devlet»e karşı, **proletarya «üçüncü dünya»daki devletlere** dayanacaktır. Nerede olduğunu şimdilik bulamadığımız «dünya proletaryası», bu ölüm kalım mücadelesine örgütsüz giremez elbette. Çünkü o'dur bu «temel güç»lü, «ittifak»lı politikayı **uygulayan**. İki süper **devlet'e** karşı «üçüncü dünya»daki **devletlere** dayanacak proletaryanın, dünya ölçüsünde örgütü nerededir? Ama biz zaten hala ediyoruz, nerede olduğunu bulamadığımız bir şeyin, örgütünün nerede olduğunu aramakla!

«Dünya proletaryası», bu Marksizm'e özgü kavram, güçlük çıkarıyor görüyorsunuz. İçeriği olmayan boş bir etiket gibi duruyor ortada.

Ama bu etiketin yerine Çin Halk Cumhuriyeti koyalım, yukarıdaki belirsiz durumun birdenbire aydınlık kazandığını göreceğiz. «Politika» somutça ortaya çıkıyor: Çin Halk Cumhuriyeti, ABD ve SSCB'ne karşı üçüncü dünya ülkelerine «dayanarak», AET ülkeleri, Japonya, Kanada v.s. ile ittifak yaparak mücadele etmektedir. Anlaşılmayacak bir şey yok, çünkü Çin Halk Cumhuriyeti'nin «bugünkü» dış politikası aynen böyle.

Ama **işimiz bitmedi**. «Dünya devriminin bugünkü baş hedefi iki süper devletin hegemonyacılığını yerlebir etmektir» deniyor.

«Bugünkü baş hedef» ne demektir? Başka ne cins «hedef»ler vardır acaba? Hele «dünya proletaryası» kavramını **doğru** kullanıyorsak. «Dünya proletaryası»nın «bugünkü» ve «yarınki» hedefi

* «Dayanmak» veya kendi dışında bir «temel güç» ile kendi «baş hedefi»ne ulaşmak gibi bir «politik» anlayışa hiç raslamıyoruz ve buna imkân da yok zaten. Onun için örnek vermeyeceğiz.

aynıdır. **Aydınlık**, «dünya devriminin baş hedefi» diyor, ama biz sürçü lisanına verelim bunu. Çünkü devrimin hedefi, devrimci sınıfın hedefi demektir.

«İki süper devletin hegemonyacılığını yerlebir etmek»den ne anlıyorsunuz? Hegemonyacılığını yerlebir ettiğiniz «iki süper devlet» ne olacak? Neden **hegemonyacılığını** yerlebir ediyorsunuz da, emperyalist «iki süper devlet»i de yerlebir etmiyorsunuz?? «Emperyalizm»in «temel dayanakları» olan «iki süper devlet»i de yerle bir ettiğiniz diyelim, «diğer dayanakları» ne olacak? «Dünya devrimi» dediğiniz şey, eğer «yerlebir etmeyi amaçlıyorsa, «temel» veya diğer dayanakları dahil tüm **emperyalizmi** hedef seçer.

Ama **Aydınlık**'ın, uslu bir müridi olduğu «dünya proletaryası», yani kendini bu isim altında gizleyen ÇKP, emperyalizmin temel dayanaklarının yalnızca «hegemonyacılığını» yerle bir etmekle —ne kadar görkemli ifade!— yetinebilir. Çünkü hegemonyadan muzdarip müttefiklerine verdiği sözü asla ve asla bozmamalıdır. Bu denli kibardır «dünya devrimi».

Bırakınız dünya devrimini, bölgesel bir devrim bile emperyalizmin «hegemonyacılığını» yerlebir etmekle **yetinemez**. Alanında emperyalizmin her şeyiyle, bizzat varlığıyla savaşıyor. Marksistlerin «devrim» kavramına verdikleri içerik budur.

Bir kere daha «**Aydınlık**»ın şu pek kibar «dünya devrimi» sözü yerine Çin Halk Cumhuriyeti'ni koyalım. Bugünkü baş hedefi gerçekten de «diğer emperyalist»leri gücendirmemek gibi bir içeriğe sahip olan «dünya anlayışı»nı göreceğiz.

«Dünya proletaryası»-«Dünya devrimi»... ÇKP'nin mızrakları üzerine takılı kartonlarda yazılı olan ve Marksistlerin içeriğini bilerek saygı duyup irdelemedikleri sözlere bunlar. Ama ÇKP için yalnızca süs. Üstelik **Aydınlık** gibi bir muhallit de pek acemice kullanıyor.

Bir kısa bölümde bunca karışıklık, bunca soru. Ama son derece doğal. Birisi süs olarak, diğer ikisi «baş hedef» aşkına şimdilik uyumlu bir pazarlığa girmiş, üç öğeyi barındırmaya çalışan bir anlayışın, karışıklıktan öte bir şey yaratamama çağı bellidir.

«Tamamen Marksist» **Aydınlık**'ın istisnasız her cümlesi «tamamen Marksizm dışı». Hepsini ele almaya zaman ve gerek yok.

İşte bazen de şu «tamamen» üstünkörü söylenmiş sözler çıkıyor karşımıza ve yine Marksizm «kullanılıyor»:

«... Oysa üçüncü dünya, emperyalist sistemin yarattığı sınıf çelişmelerinin sonucu ortaya çıkmıştır» (**Aydınlık**, sayı 57, s.2)

Üçüncü dünya «...sınıf çelişmelerinin sonucu» ortaya çıkmamıştır. Eğer kastedilen —ki başka türlü olamaz— sömürgelerin ortaya çıkışı ise, bu ta manifikür döneminden başlayan bir uygulamanın, kapitalizmde devamı, emperyalizmde daha da olgunlaştırılması süreci ile ilintilidir. Ve doğrudan doğruya sermayenin kendi gelişmesinin yarattığı bir sonuçtur. «Sınıf çelişmesi»,

sınıf ilişkilerinde değişikliklerle sonuçlanır. Yok eğer emperyalist «sistem»de egemen sınıfın, metropollerdeki sınıf çelişkesinin ekonomik nedenlerini hafifletebilmek için «sömürge» elde etmeye yöneldiği söylenirse, bu da ilişkiyi tersten kurmak olur. «**Aydınlık**» ve onun eşi «**Halkın Sesi**», okurlarını Lenin'in **Emperyalizm** kitabındaki baskı, zulüm sözcüklerini görmeyi tavsiye edeceklerine, bir iyice okurlarsa buna anlarlar.

Aydınlık'ın hiç anlamadığı bir şey de, Marksist «diyalektik». Bunu her zaman olduğu gibi çok bildiğini iddia ederken gösteriyor:

«... Troçkistler, birincisi, ayrı olan her şeyin çeliştiğini anlamıyorlar. İkincisi, dünyadaki her varlığın ikili bir tabiatla sahip olduğunu anlamıyorlar». (**Aydınlık**, sayı 57, s. 5)

Bu tamamen yanlış sözleri anlayamayan «Troçkistler», gerçekten kınanmalıdırlar! Çünkü açıkça anlaşılıyor ki, şu yukarıdaki sözlerle «**Aydınlık**», Marksizm-dışı bir «anlayış»ı savunmaktadır.

«Ayrı olan» **herşey çelişmez**. Çünkü çelişki, «ayrı olmak»tan doğmaz. Ayrıca herşey değil, birlikte bir hareketi oluşturan şeyler çelişirler. Aralarında fonksiyonel bir ilişki olan, fonksiyonları birbirini bütünleyen şeyler arasında çelişki vardır ve bu çelişki, o fonksiyonlarla nitelenen hareketi yaratır. Aralarında fiili, somut bir ilişki olmayan; örneğin duvardaki saat ile limandaki vapur ayrı şeylerdir, ama kim bunlar arasında çelişki bulmaya kalkarsa, saçma ve anlamsız bir işle uğraşılıyor demektir.

Ama elbette **Aydınlık**'ın işi anlamsız bir şey yapmak değil. Nitekim «varlığın ikili bir tabiatı»ndan bahsedince çok anlamlı bir düşünce ile karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz. «Varlığın ikili «tabiatı» anlayışı, ya Marksizm cahillerine veya ustaca iş gördüğünü sanan Marksizm tahrifçilerine vergidir. Varlık, yokluk sözleri Marksizm-dışıdır. Materyalist düşünce anlayışında nesnelere sözedilir. Nesnelere varlığı sözü, onun tüm ilişki biçimlerini, sonsuz sayıda özelliklerini tümüyle ifade eden bir içerikle kullanılırsa doğru sayılabilir. O zaman da **ikili** tabiat sözü hiçbir şey ifade etmez. Eğer **Aydınlık**, nesnelere —şeylerin— belli bir ilişki içinde iki farklı tavrı biçimi gösterebileceklerini kastediyorsa, bu onların «tabiat»larından gelmez, somut koşulların, yani nesnenin tarihî olarak içinde bulunduğu tüm ilişkilerin bir sonucudur bu. Ama tavrı başka şeydir, nitelik başka şeydir. Örneğin proletaryanın kapitalist pazar ilişkisinde niteliksel farkı «işgücü satan» oluşudur. Bu da tek bir «tabiat»tır. —diyelim—. Ama proletarya burjuvazi ile ilişkilerinde bazen —geçici olarak— **uzlaşan**, ama yapısal özelliği dolayısıyla **çatışan** iki farklı tavrı gösterebilir. Bu iki farklı tavrı «ikili tabiat»tan ileri gelmez. Çünkü, iki tavrı olarak ifade edilebilir, ama ikincisi tavrıdan öte yapısal bir özelliktir.

Böylesi bir «diyalektik» anlayışınız varsa, istediğiniz zaman, istediğiniz iki şey arasında çelişki olduğunu ilân edebilirsiniz ve istediğiniz her-

* Siffin Savaşı'nda Muaviye'nin ordusu mızraklarının ucuna taktıkları Kuran sayfaları ile Ali'nin ordusunu tereddüte düşürmüşlerdi. O zaman başarılı olabiliyordu bu tarz taktikler.

** (Tırnak içindeki sözler, **Aydınlık**, Sayı 57, s. 2'deki «Dünya Proletaryasının... Politikası» bölümünden alınmıştır.)

şeyi kullanabilir, istediğiniz herkesle, çıkar umduğunuz herşeyle ilişki kurabilirsiniz. Çünkü ilişki kurduğunuz şey «ikili tabiat» sahibidir. Herşey çelişir. Örneğin; bu ibret verici diyalektiği kullanırsanız, düşmanınızla dost olabilirsiniz, çünkü karşınızdakinin hem düşman, hem de dost olmak gibi «ikili bir tabiatı vardır. Dostunuzla düşman olabilirsiniz, çünkü ayrı iki şeysiniz ve çelişirsiniz, isteyen istediği gibi kurar bu ilişkiyi.

Hayır, **Marksistler** bu «ikili tabiat» sahiplerinin Makyavelizm'ini çok iyi anlıyorlar, çünkü bu düşünce ortaçağın metafizik diyalektiğinin tüm anlamlarına sahiptir.

Aydınlık, tarihî tamamen karmakarışık edereklere açıklamayı deniyor bazen:

Bugünkü üçüncü dünya ülkeleri eskiden tamamen sömürge alanlardı. Büyük Ekim Devriminden önce, özellikle 19. yüzyılda bu alanlarda gerçekleştirilen burjuva demokratik devrimleri kapitalist dünya devriminin bir parçasıydılar, buradaki mücadeleler dünya kapitalizminin yedek gücüydü. Büyük Ekim Devrimiyle birlikte artık, sömürge alanlardaki burjuva devrimleri dünya kapitalizminin yedek gücü olmaktan çıkıp, dünya proletaryasının yedek gücü durumuna geldiler. Dünya kapitalist devriminin bir parçası olmaktan çıkıp, dünya proleter devriminin bir parçası durumuna geldiler. Burjuva demokratik devrimlerinin önderliğini kim yaparsa yapsın yine de dünya proleter devriminin bir parçasıydılar, çünkü emperyalizme ağır darbeler indiren devrimlerdi bunlar. (Aydınlık, Sayı 57, s. 2)

19. yüzyılda sömürge alanlarda «gerçekleştirilen burjuva demokratik devrimleri», «kapitalist dünya devrimi»... «dünya kapitalizminin yedek gücü», «dünya proletaryasının yedek gücü»... ÇKP'nin yepyeni tezleri gibi yepyeni sözler bunlar. Ve onlar gibi «tamamen» Marksizm-dışı. Bazıları bununla da kalmıyor, bir şeyin dışı bile olmayacak kadar anlamsız veya 19. yüzyıldaki «Sömürge alanlarda gerçekleştirilen burjuva demokratik devrimler» gibi olamamış olaylara ait tanımlar.

Ama alıntının son cümlesi, karmakarışıklığın da son noktası, doruğu. «Kim yaparsa yapsın» yine de «proleter devrimin bir parçası» olan «burjuva demokratik devrimleri».

Ne söyleyelim? Sanırım bu kadar umursamazca sözleri savuran Aydınlık'ın nereye varmak istediğini merak ediyoruz artık.

ÇKP İDEOLOJİSİNİN NİTELİĞİ VE BUNA BAĞLI POLİTİK HEDEFİ NEDİR?

Eğer gerçekten «sosyalist kamp dağıldı»ysa, hâlâ sosyalist kalan ülkeler veya partiler ne yaparlar? Acaba bu konuda Marksizm-Leninizm'in bir ilkesi var mıdır?

Vardır, hem de öylesine temel bir ilkedir ki bu, yalnızca emperyalist savaş tehlikesi değil,

düpedüz emperyalist savaş içindeyken, yalnızca millî bağımsızlık talebi güçlenirken değil, düpedüz milliyetçilik her yanı sarmışken temel bir tez olarak ilân edildi ve uygulamaya konuldu; Lenin tarafından ve 1917 Nisan'ında

Nisan Tezleri'nin 10.su şöyledir:

«Enternasyonalî diriltmek.

Devrimci bir Enternasyonal, sosyal-şovenlere karşı ve Merkeze karşı bir Enternasyonal yaratılması girişimi» (V.İ. Lenin, Nisan Tezleri, s. 13, Sol Yayınları, 1969.)

Aynı konuda söylediği şu sözlerle bu ilkeyi önemle vurguluyor:

«... Asıl olan, enternasyonalcılığı 'ilân etmek' değildir, **en güç zamanlarda bile, fiilde enternasyonalci** olmayı bilmektir.» (a.g.e., s. 70 - Altını ben çizdim - Ö.L.)

II. Enternasyonal'in dağılmasına eylemleriyle yardım eden o çağın Marksizm dönemleri, Marksizm'i kullanmaktan vazgeçmediler ve kendi sosyal-şoven politikalarını «bugün»ün koşullarına bağladılar.

Şimdi de **birileri** kendi politikalarını açıklarken «bugün»den bahsediyorlar:

«... Ama bugün, ülkelerin, siyasi bağımsızlıklarını ve millî egemenliklerini korumak ve iktisadî bağımsızlıklarını elde etmek için sürdürdükleri mücadele var. Bu, ikinci dünya savaşından sonra açılmış ve her geçen gün güçlenen yeni bir cephe» (Aydınlık, Sayı 57, s. 3)

Alıntının en başındaki «Ama» sözcüğünün gerçek ifadesi şudur: Eğer Marksizm'in Enternasyonalist özünü terkedip, onu boş bir kılıf gibi kullanıyorsak.

Marksizm'in tarihi bize gösteriyor ki, tüm sapmaların ve giderek Marksizm-dışı'na düşen akımların «Ama bugün» gibi sözcüklerle başlayan bir gerekçe dizileri vardır. Ve yine Sosyalist hareket içinde doğan sapmalar, «enternasyonalizm'i fiilde reddeden temel bir çizgiye mutlak sahiptirler.

Tipki II. Enternasyonal'i dağıtanlar** gibi, onların sloganlarının «bugün»e adapte edilmiş halini savunan ÇKP'nin izleyicileri de «millî» ve «kendi» ölçülerine tabidirler.

Genel olarak emperyalizme ve özel olarak da kendi ülke burjuvazisinin —hangi gerekçelerle ilân edilmiş olursa olsun— kapitalist amaçlara hizmet eden politikasına karşı, kararlı bir mücadeleyi sürdüren Lenin; burjuvaziye özgü sloganları tarihî koşullandırmaların ve sosyal-şoven pro-

* I. Dünya Savaşı'nın «Marksizm dönemleri» kendi hükümetlerinin politikasını desteklerken, gerekçe olarak kendi ülkelerinin emperyalist saldırıya uğradığını gösteriyorlardı ve ülkelerinin millî bağımsızlığı ve egemenliğini korumak için kendi hükümetlerini desteklediklerini söylüyorlardı.

Lenin bu adamlara «sosyal emperyalist» derken aynı zamanda «sosyal-şoven» de diyordu.

* I. Dünya Savaşı öncesinin açık veya gizli revizyonistleridir hepsi de.

pagandaların etkisiyle benimsemiş geniş yığınların o gün «bugün»kü varlığına rağmen, doğru enternasyonalist çizgisinden sapmadı. O, anın eğilimlerine, «koşulları»na teslim olmadı.

«Koşulları» bilip anlamak ve bu koşulları nasıl değiştireceğini tesbit etmek. Marksizmin eylem ilkesi budur.

Ve onun içindir ki, tüm sapmaların kökeninde günün koşullarına teslim olmak tavrı yatar.

ÇKP, «bugün»ün eğilimlerini «anlıyor» ve bunların «her geçen gün güçlenen», «cephe»sine katılarak, bu cephenin bayraklarını yükseltiyor.

Marksizm-Leninizm, belkemiği olmayan bir teori değildir. Bu teorinin kendisine bilimsel bir nitelik veren ve hiçbir koşulda terkedemeyeceği ana ilkeleri vardır ve bunların ilki de enternasyonalizmdir.

Sosyalistlerin Enternasyonal platformunda, Enternasyonalizm'le bağdaşmayan eğilimler varsa ve örneğin SBKP'nin ÇKP'ne karşı aldığı tavır —1961'de teknisyenlerini geri çekmesi— gibi asla onanmayacak bir hareket yapılmışsa, ve hattâ daha da ağır sapmalar olursa; Marksistlerin görevi: Bütün bunları, **Enternasyonal platformunda sonuna kadar kalarak** teşhir etmek ve doğru tavır ve anlayışı sürdürmektir. Lenin «en-güç zamanlarda bile» diyor. Ve eğer birileri tüm bu ilkelere rağmen, «güçlenen yeni cephe»lere iltihak gerekçesi olarak, «sosyalist kampın dağıldığı»nı ilân ederlerse, biz onların kendi anlayışlarının darmadağın olduğunu söyleyeceğiz.

Özellikle Marksizm-öncesi'ndeki «sosyalizm»ler enternasyonal anlayıştan yoksundurlar. Gerek bu tip ve gerekse daha sonraları çıkan «millî sosyalizm» tipleri için sosyalizm, soyut bir ahlâklıkla birlikte düşünülen ekonomik bir biçimleniştir. Ayırdedici ilkesi, tüketim eşitliğidir.

ÇKP böylesi bir «sosyalizm» anlayışının yerleşmesine çalışırken, ona, geçmişinde pek billurlaşmamış bir tema daha kazandırıyor. Bu, Enternasyonalizm'e, **en azından**, güvensizliği ifade eden «bağımsızlık» düşüncesidir.

«Eski sosyalizm»in bu yeni biçimini Aydınlık'da görelim: (Belirtelim ki, aşağıdaki alıntılarda geçen «devrim» sözünü, biz «sosyalizm» veya «sosyalizm»e dönük hareket olarak yorumladık. Yoksa tüm metinde sosyalizm sözü yalnızca Çin Halk Cumhuriyeti ve onun «geriye dönüş» yapmış olarak saydığı ülkeler için geçiyor. Eğer Aydınlık «devrim» sözüyle, sosyalizmi kastedmediğini söylerse, biz onların «eski sosyalizm»i bile terkettiklerini söyleyebiliriz.)

«Biz ülkemizin bağımsızlığının sağlanmasında esas olarak devrimin ve halkın gücüne güveniyoruz. Yoksa hâkim sınıflara değil.»* (Aydınlık, Sayı 57, s. 5.)

* Alıntının son cümlesi çok ilginç. Adeta, arabasını yokuş aşağı durumda park etmeye çalışan birinin,

«Ülkenin bağımsızlığını» sağlamak için; «Devrim»e güveniyormuş Aydınlık. Görülüyor ki, burada geçen «Devrim» sözünün Marksizm'le hiçbir bağı yok. Aydınlık, bu «devrim» sözüne elâstikî manevralar yaptırarak, hâlâ Marksistleri susturacağını sanabilir. Ama Marksistlerin Devrim anlayışlarında «bağımsızlık»dan çok daha üstün, nitelikçe üstün bir hedef, yani enternasyonalist bir hedef vardır ve bu devrim, artık geride kalmış bir hedefi kendisinden bekleyenleri reddeder.

Şu sözler de Aydınlık'ın:

«Eğer üçüncü dünyayı tamamlanmış bir süreç olarak görürsek kendi ülkemizde devrim yapmak için mücadele etmemize gerek kalmaz. Oysa üçüncü dünya olgusu, devrim talebinin karşısına konamaz. Tam tersine ikisi de birbirini tamamlar. Yani üçüncü dünyanın güçlenmesi devrimi, devrimlerin gelişmesi ise üçüncü dünyayı güçlendirir.» (a.g.e., s. 5)

Yukardaki sözleriyle Aydınlık, yalnızca «millî bağımsızlık» değil, «devrim»de istediğini anlatmaya çalışıyor. Böylece, «üçüncü dünyanın tamamlanması»ndan kasteddiği şey, «bağımsız» ve «devrim yapmış» ülkelerin oluşturduğu bir dünya oluyor.

Üçüncü dünya talebiyle uyumlu bir devrim anlayışı Aydınlık'ın «devrim»inin içeriği bu. Nitekim birçok yerlerde bu «devrim» daha açık olarak şöyle formüle ediliyor: «Sosyal devrimle tamamlanmış bir millî devrim». Bu formülün niteliğini daha iyi anlamamız için burada geçen «sosyal devrim» ile «millî devrim» gibi iki ögenin na-

arabasının yuvarlanıp aşağıdaki uçuruma düşebileceğini ikâz edenlere verdiği bir cevap. Aydınlık, bu sözleri söyleyerek bazı «saf» taraflarına teminat veriyor.

Bazen de kendine cevaplandırılması hayli zor (!) sorular soruyor: «Bugün devrimini yapmış bir Kamboğya mı üçüncü dünyayı güçlendirir, yoksa Lon Nol yönetimindeki Kamboğya mı?» Bütün derdi «üçüncü dünya»yı nasıl güçlendireceğini düşünmek olan bir anlayış. Okuyan, bu sözleri söyleyenin iyi niyetini varsayar, onu peşinen devrimci diye kabul ederse ve tüm bu karmakarışık sözlerin herhalde derin bir anlamı vardır gibisinden bir düşünceyi benimserse ancak şu yukardaki garip sözler kabul edilebilir. Gerçekten de, metin ikide bir «şunu unutmayalım ki üçüncü dünya tamamlanmış bir süreç değildir.», «... devrimin ve halkın gücüne güveniyoruz. Yoksa hâkim sınıflara değil.», «Ama bu, onlara (mevcut iktidara) teslimiyet... sınıflararası işbirliğine varmak değildir.» gibi kendisinden kuşku duyulmasını önlemek isteyen ikazlarla doludur.

sıl bir ilişki içinde ele alındığını bilmek yararlı olur.*

Formülasyon zaten «sosyal devrim»in, «millî devrim»in tamamlayıcısı olduğunu söylüyor. Açıklamalar da ayrıca **millî devrimin geriye dönmesini** önlemek için, sosyal devrimin şart olduğu belirtiliyor. Demek ki, esas görev **millî devrimdir**. «Sosyal devrim» ise bu «millî devrim»in tasta-mam olması için, geriye dönmemesi için, etkili bir araç.

Marksist-Leninist teori, sosyal devrimin «mil-lî devrim»in tamamlayıcısı derekesine düşürülme-si konusunda ne der? «Tamamen Marksist» bay-lar bunu hiç düşünüyorlar mı?

Eğer geriye dönmemesi için tedbir alınacak bir devrim varsa, o **sosyal devrim**'dir. Ve bu devrimin geriye dönmemesi için alınacak ilk Marksist-çe tedbir ise millî devrim gibi ne anlama geldiği belirsiz olan ve en olağan kullanılış halinde bile Marksizm-dışı bir içeriği bulunan şeyi, **geri dön-meyecek biçimde** terketmektir.

Daha fazla söze gerek yok. Sosyal devrimin millî devrime araç edildiği bir platform, böyle bir anlayış, Marksist-Leninistler için ancak mücadele hedefi olabilir.

Vaktiyle Türkiye Sol'unda, enternasyonalizm ve milliyetçilik arasındaki ilişki konusunda tartış-malar oldu. Enternasyonalizm'le milliyetçiliği uyuşturmaya kalkanlar, bugün tüm enternasyo-nal sorunlarda kulağı tıkalı gezmeyi basiret sa-yan adamlar oldular. Bunlar ortadakilerdir. Gör-ülüyor ki, bazıları ise uyuşturma noktasından, uyutma noktasına varmışlardır. Kelimeler aldat-mıyor kimseyi artık. Lafta dünyalar kuran adam-lar, bugün enternasyonalizmi temel bir özelliği sa-yan «sosyal devrim»i —Marksistler buna sosya-list devrim derler— «millî devrim»in takozu yap-ma anlayışına varmışlardır. Bu bölümün başında özellikle enternasyonalizmi vurgulamamız boşuna değildi. Her kim ki enternasyonalizme kuşkudan, güvensizlikten yola çıkar, varacağı nokta budur.

«Bugün», «önderliğini kim yaparsa yapsın», «burjuva demokratik devrimlerinin dünya proleter devriminin bir parçası olduğu»nu ilân eden Aydın-lık, millî devrimin tamamlayıcısı bir «sosyal devrim» anlayışıyla, «proleter devrim»den ne anladi-ğini ortaya koymuştur.

Kendisini siyasi, tarihi sınırlarla **sınırlayan** bir hareketin, elbette enternasyonalizmi lafta ka-lacaktır. «Millîlik böyle bir anlayışa **«kendiliğinden»** gelir oturur. Ve önce «sosyal devrim»in içe-riğini altüst eder ve onu boş bir kılıf gibi bırakır. Onun için incelememizde Marksizm'e özgü ne ka-dar temel kavram varsa içlerinin bomboş oldu-ğunu gördük. Ortada cansız kelimeler olarak do-laşıyor bunlar. Ve artık, «millî devrim»i savunan Aydınlık, milliyetçiliği bayrak edinen burjuvaziyi

* Bu paragrafta geçen tanımların daha geniş bir açık-lamasını, okur Aydınlık'ın 58. sayısının başyazısında bulabilir. Bu sayı Marksizm-dışı bir anlayışı görmek isteyenler için olağanüstü bir kanıt deposudur.

ve onun en fanatik unsurlarınca beslenen faşist-leri de işbirlikçi, gayrı-millî diye küçümseyerek, en «milliyetçi» akım olarak, kendisini göstermek-tedir.

«Millî devrim»i tamamlaması için «sosyal devrim»e de yer verip, toplumculuğu da elden bırak-mıyor.

Bu konuyu çağrışımların arttığı bu noktada keselim.

Şu anda Aydınlık'ın öncülüğünü yaptığı an-la-yış, kendi öznel yargıları ne olursa olsun, somut siyasal mücadelenin bugünkü platformunda, nes-nel konununun bu çağrışımlara hak verdirip ver-dirmediğini düşünmek zorundadır.*

Eğer ÇKP ve Aydınlık ideolojisini, oluştuğu süreç içinde ele alıp incelemesek, yani sadece dünya ve toplum anlayışını ifade eden tezlerini ele alırsak, ona açıkça «Marksizm-öncesi sosyalizm»-in temsilcisi diyebiliriz. Ve politik hedefini bu tip sosyalizmin hedefi olarak kabul eder ona karşı verilecek mücadeleyi ideolojik bir mücadele, bir iknâ kampanyası olarak yürüttük.

Eğer ÇKP ve Aydınlık'ı tarihi geri plandan soyutlayıp, bugün bize göründüğü biçimde, yani tam bir anti-Sovyetizm'i kendi politikasına tek öl-çü olarak almış bir hareket olarak görürsek, tav-rımız, SSCB'ni değerlendirişimize göre olurdu. Ay-dınlık'ın bugün Türkiye Sosyalist hareketinde koy-duğu ölçüye tâbi olurduk. Bu tâbi oluş, Aydınlık'a karşı **tavır** alsanız bile değişmez.

Bu iki tavır, arada bir doğru işler yapsa da, Marksistçe değildir. İki ideolojik, ikincisi pratik -

* Bu son söylediklerimize çarpıcı bir örnek Batı Al-manya'dan. Bu ülkedeki Yeni Naziler, şu günlerde kendilerine «sol»dan bir elin «dostça uzandığını» gö-rüyorlar. Bu elin sahibi kendisine Almanya Komün-ist Partisi (M-L) adını takabilen bir partinin baş-kanı, Ernst Aust. Bu adam «iki süper devlete» karşı o standart «geniş cephe»yi anlatırken, bazı izan sa-hibi üyelerin tedirginliğine karşı şu sözleri ediyor: «Bazı yoldaşların, 'evet, fakat... hepsiyle mi?' dedik-lerini duyar gibi oluyorum. Meselâ, milliyetçi etkiler altında, kendilerinin de iki süper devlete karşı ol-duklarını ilân eden bazı küçük gruplar var. Bunlarla da mı birleşeceğiz...? Elbette ki evet.» (Aydınlık, Sa-ya 57, s. 48.)

Alman Neo-Nazileri'ne «milliyetçi etkiler altında... bazı küçük gruplar» diyebilmek. Demek yalnızca bu kadar. Bizim bu sözleri söyleyene hiçbir diyeceği-miz yok. Ama bu adam ve partisinin «kullandığı» K.P. (M-L) tanımı için, bu tanımı «kullandırtma-mak» için çok güçlü nedenlerimiz, gerekçelerimiz vardır. Almanya'daki benzerleri yanında bizim faşistlerimizin köpek yavrusu kadar masum oldukları bir gerçek.

Alman faşistlerinin uslu durmaya mecbur oldukları, ikide bir pusu kurmayı erteledikleri bu evrede E. Aust'un ittifak —alıntıda birleşmeyi— azimle istedi-ğini görüyoruz. Nazizm'in baba toprağında, Anti-Sov-yetizmin kanlı tarlasında olacak bu birleşme.

Bay E. Aust, siz hain bile değilsiniz...

politik olan bu iki tavır, Marksist-Leninist bir yak-laşım sonucu oluşturulmuş, zengin çok yönlü bir tavır bütünlüğüne sahip değildirler.

Bu iki tavrın dışında uvriyerizmden kaynak-lanan bir tavır tipi daha var ki, bu da, umursama-maktır. Bu anlayış, ÇKP eğiliminin işçi hareketi içinde güçsüz olduğunu, bir türlü kök salamadı-ğını görüp, bu eğilimi «hareketin dışında» olarak nitelemektedir. Eğer üzerine gelirse tepki göster-mekte ve dargörlüklere özgü o küçümsemeyle «küçük burjuva hareketi», goşist, Maocu köpek-ler vs. diyerek suçlamaktadır.

Bugün ÇKP izleyicisi Aydınlık ve onunla bazı eylem düzeyinde farklılıkları olmasına rağmen, bizzat Aydınlık tarafından konulmuş SSCB'ni «sosyal-empyralist» sayma ölçüsüne tâbi akım-lar, ana gövdeleriyle öğrenci gençlik içindedirler. Ve bugün açıkça görülüyor ki, öğrenci gençlik içinde hiç de azımsanmayacak güce sahiptirler.

Hiçbir ciddi Marksist-Leninist hareket, öğren-ci gençlik hareketini —ki bugün gerçekten bir hareket vardır— ihmal edemez, kendiliğindenliğe bırakamaz. Bu hareket, kendisine görünüşte kar-şıt tavır almış olsa bile hattâ. Ve üstelik böyle bir durumda daha derinliğine düşünülmüş bir programla çıkılır öğrenci hareketinin içine.

ÇKP eğiliminin gençlik içinde etkinlik kazan-masının nedenini doğru tesbit etmeliyiz. Açıktr ki, kendi geleneksel eğitiminin verdiği milliyetçi vs. ideolojinin yetersizliğini **sezen** ve bu ideolojik çerçeveyi —Türkiye için hayli önemlidir bu— mevcut sosyalist ideolojiye sahip olarak aşmak isteyen genç aydınlar, bu ideolojik geçiş aşama-sında ÇKP ideolojisiyle karşılaşılıyorlar. Henüz terkedemedikleri milliyetçi ideolojinin bazı kalın-tılarını barındıran mevcut anlayışlarını, «sosya-list», «Marksist-Leninist» olarak vaftiz eden Ay-dınlık propagandası, onları bu geçiş halinde **iken** birdenbire hedefe ulaşmış yapıyor. Aydınlık tez-leri ve hele politik sloganları öylesine basit, öyle-sine kendi geçiş ideolojilerinin unsurlarını okşar

haldedir ki. Ancak Marksist-Leninist teori önünde çarpıklığı anlaşılacak, eklektizmi görülecek olan bu **iniş halinde ideoloji**, gençliğin bir noktadan iti-baren **yükseliş halinde olan ideolojisiyle tarihi bir kesişme noktasında buluşuyor**. Ve bu yükseliş halindeki geçiş ideolojisi, kendisine deneyli bir Marksist-Leninist ideoloji olarak lanse edilen iniş ideolojisinin etkisinde, yükselişin tepe noktasına vardığını sanıyor. Anti-Sovyetizm bunu —Türkiye için özellikle— kolaylaştıran bir etken.

O halde Aydınlık ideolojisine karşı verilecek mücadele ne olmalıdır?

Karşısındakini tanımak ve anlamak. İlk yasa bu.

ÇKP ideolojisi, ortada hiçbir şey yokken doğ-madı. Bir tepkidir kaynağı. Bunu anlamadan, çö-züme kavuşturmadan ve bu çözümümüzü bir po-litik hedef olarak ortaya koymazsak, ÇKP ideo-lojisine ve onunla özünde aynı temeli paylaşan akımlara karşı Marksist-Leninist bir anlayışla mü-cadele etmemiş oluruz.

ÇKP eğiliminin tabanındaki unsurlar, ideolo-jik yükselişleri ÇKP eğiliminin iniş halinde hare-ketinin baskısıyla geriye döndürülen, buna çalışı-lan unsurlardır. Onlara sabırlı, kararlı ve tutarlı bir ideolojik kampanya içinde çıkış yolunu gös-termek Marksistlerin **görevidir**.

ÇKP'nin yukarıda andığımız çağrışımlara koş-mak, onlarla bir düzeyde buluşmak isteyen ekip-leri, böyle bir kampanyaya bilinen usulleriyle en-gel olmaya çalışacaklardır. Sabır ve tutarlı eylem burada belirleyici önemdedir.

Özünde yükselme eğilimi olan bir hareketi, reaksiyoner bir eğilime terketmedi Marksistler.

Bugün ÇKP ve Aydınlık ideolojisi, olması ge-rekenden daha etkin gözükmektedir. Astronomi, ölen yıldızlardan bahsettiği yerlerde, bu ölüm ha-lindeki yıldızın son kez olağanüstü şişip, olanca gücüyle ışığını saçtığını ve sonra küçülüp cüce-leştiğini anlatıyor.